

Daya Ujaran dalam Wacana Perutusan Perdana Menteri Mengenai COVID-19

Speech Act in The Prime Minister's Message on Covid-19

Tengku Shahrolnizam Tengku Yahya
stengku@hotmail.com

Rohaidah Haron
eyda1826@um.edu.my

Akademi Pengajian Melayu, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia

Published: 06 July 2021

To cite this article (APA): Tengku Yahya, T. S., & Haron, R. (2021). Daya Ujaran dalam Wacana Perutusan Perdana Menteri Mengenai COVID-19. *PENDETA: Journal of Malay Language, Education and Literature*, 12, 72-80. <https://doi.org/10.37134/pendeta.vol12.edisikhas.7.2021>

To link to this article: <https://doi.org/10.37134/pendeta.vol12.edisikhas.7.2021>

ABSTRAK

Satu daripada aspek bahasa yang penting dibincangkan dalam penelitian sesebuah wacana ialah daya ujaran. Daya ujaran bukan sekadar dikaitkan dengan unsur tekstual dalam teks ataupun penyampaian mesej secara berkesan tetapi lebih daripada itu. Daripada perspektif analisis wacana, daya ujaran dikaitkan fungsi ujaran yang membentuk sesebuah wacana. Bertepatan dengan wacana perutusan, penggemblengan daya ujaran oleh pewacana menggambarkan hasrat, sikap, dan tindakan beliau selaku Perdana Menteri Malaysia dalam usaha menangani pandemik COVID-19 yang melanda negara. Sehubungan dengan itu, makalah ini bertujuan untuk mengenal pasti daya ujaran yang wujud dalam perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19. Selain itu, kajian ini juga bertujuan untuk menganalisis daya ujaran sebagai suatu bentuk penyampaian mesej dalam perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19. Kaedah kajian yang diterapkan dalam penelitian aspek daya ujaran ini ialah analisis tekstual. Dengan berpandukan konsep daya ujaran (*speech act*) oleh Fairclough (1989), penulis mendapati wujud lima bentuk daya ujaran yang telah digembleng oleh pewacana dalam perutusan beliau, iaitu daya ujaran doa, daya ujaran peringatan (amaran), daya ujaran suruhan, daya ujaran pernyataan dan daya ujaran ajakan. Kelima-lima bentuk daya ujaran ini telah digembleng oleh pewacana terutama dalam memastikan kebolehsampaian maklumat berkaitan COVID-19 kepada rakyat. Keupayaan pewacana memanfaatkan aspek bahasa seperti daya ujaran secara tidak langsung menunjukkan bahawa keberkesanan sesuatu wacana amat bergantung pada sejauh mana aspek-aspek bahasa digembleng atau disusun oleh pewacana.

Kata kunci: tekstual, daya ujaran, wacana perutusan, Perdana Menteri, COVID-19

ABSTRACT

One of the important aspects of language discussed in the study of a discourse is the speech act. The speech act is not only associated with textual elements in the text or the effective delivery of a message but more than that. From the perspective of discourse analysis, the speech act is linked to the function of utterance that forms a discourse. Coinciding with the discourse of the message, the mobilization of speech by the discourse reflects his intentions, attitudes, and actions as the Prime Minister of Malaysia in an effort to address the COVID-19 pandemic that hit the country. Accordingly, this paper aims to identify the eloquence inherent in the Prime Minister's special message on COVID-19. In addition, this study also aims to analyze speech act as a form of message delivery in the Prime Minister's special message on COVID-19. The research method applied in the study of this aspect of speech act is textual analysis. Guided by the concept of speech act by Fairclough (1989), the author found that there are five forms of speech that have been mobilized by the discourse in his message,

namely the power of prayer utterance, warning utterance, command utterance, statement utterance, and the power of solicitation. These five forms of expression have been mobilized by the discourse, especially in ensuring the accessibility of information related to COVID-19 to the people. The ability of the discourse to utilize aspects of language such as the power of utterance indirectly indicates that the effectiveness of a discourse is highly dependent on the extent to which aspects of language are mobilized or arranged by the discourse.

Keywords: *textual, speech act, discourse message, Prime Minister, COVID-19*

PENDAHULUAN

Daya ujaran atau *speech act* merupakan bentuk lakuan bahasa yang boleh wujud sama ada dalam wacana lisan mahupun tulisan. Fairclough (1989, hlm.129-130) menjelaskan bahawa daya ujaran ialah aspek utama dalam bidang pragmatik yang mempunyai makna yang konsisten dalam wacana serta melibatkan konteks. Ciri-ciri pragmatik yang dapat dikaitkan dengan daya ujaran ialah membuat kenyataan, membuat janji, mengancam, memberi amaran, membuat permintaan dan memberi arahan (Fairclough 1989, hlm.129-130). Selain itu, daya ujaran yang mendukung fungsi-fungsi bahasa dalam komunikasi bukan sahaja dapat menafsir sikap seseorang, malah dapat membayangkan tingkah laku seseorang dalam menangani sesuatu isu yang berlaku. Daripada aspek binaan wacana teks perutusan pula, daya ujaran menjelaskan keseluruhan mesej, pemikiran dan nilai-nilai kepemimpinan seseorang pemimpin itu.

Sehubungan dengan itu, kajian berkaitan daya ujaran dalam makalah ini memanfaatkan wacana perutusan khas Perdana Menteri Malaysia yang bertajuk *Penjelasan terkini mengenai pelaksanaan proklamasi darurat dan pemasyhuran Ordinan Darurat dalam menangani pandemik COVID-19* yang dimuat turun menerusi laman sesawang <https://www.pmo.gov.my/2021/02/perutusan-khas-penjelasan-terkini-mengenai-pelaksanaan-proklamasi-darurat/>. Perutusan khas ini mengandungi 18 halaman dan telah disampaikan oleh Perdana Menteri Malaysia, Tan Sri Muhyiddin Yassin pada 4 Februari 2021. Sesuai dengan perutusan khas, penyampaiannya telah disiarkan secara langsung di semua saluran media massa di negara kita. Bertitik tolak daripada inti pati perutusan tersebut, maka pengkaji akan menganalisis bentuk daya ujaran yang terkandung dalam wacana perutusan tersebut.

PERMASALAHAN KAJIAN

Keberkesanan sesuatu wacana amat bergantung pada sejauh mana aspek-aspek bahasa digembleng atau disusun oleh pewacana. Bertitik tolak daripada kelebihan aspek wacana ini, maka keberkesanan wacana perutusan khas Perdana Menteri ini akan dirungkai dalam kajian ini terutama daripada aspek daya ujaran. Sehubungan dengan itu, penggemblengan aspek bahasa, khususnya berkaitan daya ujaran dalam wacana perutusan Perdana Menteri mengenai COVID-19 amat wajar diteliti kerana wacana turut berperanan dalam menjamin kebolehsampaian maklumat kepada rakyat.

Hampir dua tahun dunia telah dicengkam oleh pandemik COVID-19 atau *pandemic koronavirus* yang telah meragut banyak nyawa manusia. Pihak kerajaan bertungkus lumus membuat pelbagai usaha dan tindakan bagi mengatasi penularan virus tersebut. Satu daripada usaha yang dilakukan ialah menyampaikan maklumat berkaitan pandemik COVID-19 seberapa banyak yang mungkin kepada rakyat. Sehubungan dengan itu, kajian perspektif bahasa perlu dilakukan untuk meneliti cara-cara pemimpin atau ketua kerajaan di sesebuah negara dalam usaha mereka menyampaikan maklumat berkaitan virus maut itu. Kajian ini bertujuan untuk melihat cara-cara pewacana, iaitu pemimpin menggembleng unsur-unsur bahasa dalam menyampaikan maklumat tentang COVID-19. Pemanfaatan aspek bahasa, khususnya daya ujaran perlu diperjelas kepada khalayak supaya kita dapat melihat cara-cara seorang Perdana Menteri dalam menyampaikan mesejnya kepada rakyat. Selain itu, sikap dan tindakan seseorang pemimpin utama dapat diserlahkan menerusi aspek bahasa yang digunakan oleh beliau.

KONSEP DAYA UJARAN

Fairclough (1989, hlm.129-130) menjelaskan bahawa daya ujaran atau *speech acts* ialah aspek utama dalam bidang pragmatik, iaitu berkaitan makna yang konsisten dalam wacana yang melibatkan konteks. Ciri-ciri pragmatik yang dapat dikaitkan dengan daya ujaran ialah membuat kenyataan, membuat janji, mengancam, memberi amaran, membuat permintaan dan memberi arahan. Penggembleran daya ujaran dalam penghasilan wacana dilihat signifikan terutama dalam kajian yang melibatkan analisis wacana kritis. Menurut Fairclough (1989, hlm.129-130), daya ujaran atau *speech acts* bermaksud;

Speech acts are a central aspect of pragmatics, which is concerned meanings which participants in a discourse ascribe to element the basis of their MR and their interpretations of context, part of the se level of text interpretation in Fig. 6.1. The pragmatic properties (meaning of a text are therefore not formal, and do not belong in the description of the procedure of Chapter 5, but rather here.

I have referred to speech acts at a number of points in earlier chapters without explaining what I mean by this term. In characterizing part of a text as a speech act, one is characterizing what the producer is doing by virtue of producing it - making a statement, making a promise, threatening, warning,

Berdasarkan takrifan oleh *Oxford Concise Dictionary of Linguistics*, dapat disimpulkan bahawa daya ujaran berkaitan pengucapan yang dilakukan oleh seseorang penutur mengikut keadaan yang bersesuaian dengan sesuatu situasi sama ada untuk membuat janji membuat pernyataan atau menanyakan soalan. Sehubungan itu, menurut *Oxford Concise Dictionary of Linguistics* (2014, hlm.375), daya ujaran atau *speech act* ditakrifkan sebagai;

An utterance conceived as an act by which the speaker does something. Originally of performatives: e.g. by saying 'I name this ship the Queen Elizabeth' a speaker will, in the appropriate circumstances, perform the act of naming it. Thence of utterance generally. E.g. in saying 'I will be there tomorrow' one makes a promise or a prediction: i.e. one performs an act of promising or predicting. I one says 'Stephen is my brother' the act is that of making statement, if 'Is Stephen your brother?' that of asking a question, and so on.

Menurut Idris Aman (2008, hlm.83), daya ujaran ialah fungsi ujaran (*speech function*) seperti pernyataan, permintaan, penawaran, pertanyaan dan pemakluman yang digembler untuk membentuk sesebuah wacana. Dalam kajiannya, beliau mengaitkan daya ujaran dengan penafsiran proses kuasa dalam wacana. Dalam hal ini, daya ujaran boleh diperincikan kepada beberapa lakuan bahasa.

Asmah Omar (2016, hlm.3) menerusi kajiannya tentang iklan perniagaan telah menyenaraikan 20 kaedah retorik bahasa iklan yang dapat dikaitkan dengan daya ujaran, iaitu kaedah pernyataan, kaedah perkaitan konsep, kaedah perisytiharan, kaedah umpan, kaedah kealatan, kaedah pemesraan, kaedah kenal pasti, kaedah peyakinan, kaedah perbandingan, kaedah doa, kaedah ulasan, kaedah pertanyaan, kaedah peringatan, kaedah suruhan, kaedah silaan atau pelawaan, kaedah gesaan, kaedah larangan, kaedah ajakan, kaedah nasihat dan kaedah latar. Sehubungan itu, kepentingan bahasa yang dimanfaatkan dalam iklan mempunyai matlamat-matlamat tertentu dalam usaha membentuk persepsi para pengguna, mengubah sikap mereka dan akhirnya mempegaruhi tindakan mereka.

SOROTAN LITERATUR

Kajian-kajian berkaitan daya ujaran pernah dihasilkan oleh beberapa orang pengkaji bahasa tempatan. Contohnya, Ab. Razak Ab. Karim (2000) dalam makalahnya yang bertajuk *Bentuk strategi komunikasi masyarakat Melayu: Satu analisis berdasarkan warkah Melayu lama* telah memperincikan bentuk strategi komunikasi masyarakat pada zaman lampau dalam teks bertulis. Dalam warkah Melayu lama, banyak bentuk strategi komunikasi atau lakuan bahasa digunakan oleh

golongan tertentu seperti raja, pembesar dan pegawai Inggeris atau Belanda. Antara kaedah komunikasi yang telah dikenal pasti wujud dalam warkah Melayu seperti kaedah tak langsung dan kaedah langsung yang dipecahkan kepada pernyataan, perbandingan, doa dan penceritaan semula. Kaedah langsung dimanfaatkan dalam warkah Melayu lama adalah untuk menyatakan sesuatu maklumat secara terus terang, manakala kaedah tak langsung pula tidak menyatakan maklumat secara terus terang, tetapi berselindung di sebalik kata-kata yang dituturkan seperti ungkapan atau lakuan bahasa tertentu.

Idris Aman (2008) telah menghasilkan kajian bertajuk *Bahasa dan Kuasa: Analisis Wacana Barisan Nasional dalam Pilihan Raya Umum Malaysia Ke-11*. Kajian beliau ini telah menyentuh aspek daya ujaran dalam wacana manifesto Barisan Nasional semasa Pilihan Raya Umum 2004. Daya ujaran yang digembleng dalam kajian ini merupakan aspek penting dalam kajian analisis wacana kritis. Dengan memanfaatkan wacana manifesto Barisan Nasional semasa menghadapi PRU 2004, terdapat dua daya ujaran yang telah digembleng dalam wacana ini, iaitu, daya ujaran pernyataan dan permintaan. Daya ujaran pernyataan paling dominan yang meliputi hampir keseluruhan wacana tersebut yang merangkumi tiga fokus utama, iaitu pernyataan komitmen, pencapaian dan tekad. Daya ujaran permintaan turut digembleng dalam wacana manifesto Barisan Nasional yang memfokuskan permohonan dan rayuan. Kedua-dua daya ujaran yang terdapat dalam wacana ini menunjukkan kesungguhan Barisan Nasional dalam mempromosikan ideologi mereka kepada rakyat.

Asmah Omar (2016) dalam kajian yang bertajuk *Bahasa iklan perniagaan satu kajian bahasa retorik* telah mengetengahkan bahasa iklan perniagaan yang melambangkan bidang penggunaan bahasa yang baharu bagi bahasa Melayu. Kajian ini memaparkan pelbagai kaedah bahasa iklan yang mempunyai pengertian tertentu memandangkan iklan tidak dapat dipisahkan daripada kehidupan seharian, malah menerusi bahasa iklan masyarakat dapat memahami strategi penyampaian mesej dalam bahasa Melayu kepada khalayak ramai. Dapatan kajian ini menunjukkan bahawa terdapat dua puluh kaedah atau daya ujaran bahasa iklan yang merupakan gabungan berbagai-bagai kaedah retorik. Kajian ini bermanfaat kepada penggubal iklan mahupun kepada masyarakat untuk memahami daya ujaran dalam bahasa iklan.

Abd Ganing Laengkang, Ab Razak Ab Karim, & Rohaidah Haron (2020) menerusi kajian bertajuk *Lakuan bahasa janji dan ekspresi: Kajian terhadap ucapan lisan Tun Dr. Mahathir dalam isu 1MDB* menganalisis lakuan janji dan lakuan ekspresi yang terdapat dalam ucapan Tun Dr. Mahathir sepanjang tahun 2015 hingga 2017. Sebanyak sepuluh ucapan lisan Tun Dr. Mahathir dipilih sebagai bahan kajian menggunakan kerangka teori yang diperkenalkan oleh Searle (1969, 1979). Pemilihan data dilakukan secara sampel bertujuan, iaitu memilih ucapan yang tertumpu pada satu isu, iaitu isu 1Malaysia Development Berhad (1MDB). Secara umumnya, lakuan janji ialah ujaran yang mengikat penutur dengan perkara yang diujarkan, manakala lakuan ekspresi pula ialah ujaran yang memperlihatkan perasaan dan emosi penutur.

Aminuddin Saimon et.al (2021) dalam kajian yang bertajuk *Lakuan bahasa arahan dalam teks ucapan Perdana Menteri berkaitan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP)* telah menyentuh tentang aspek lakuan bahasa dalam wacana berkaitan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). Kajian ini bertujuan untuk menganalisis lakuan bahasa sebagai strategi penghujahan yang berkesan dalam wacana. Data kajian ini adalah berdasarkan empat teks ucapan yang diambil pada fasa pertama, kedua, ketiga dan keempat PKP. Berdasarkan kerangka teori oleh Bach dan Hanish (1979), terdapat enam lakuan bahasa arahan yang dapat diterjemahkan dalam teks ini, iaitu permintaan, keperluan, pertanyaan, larangan, nasihat dan permisif. Kesimpulannya kajian ini merumuskan bahawa lakuan bahasa arahan menunjukkan kekuasaan yang ada pada Perdana Menteri yang menuntut rakyat Malaysia mengambil tindakan yang sewajarnya bagi menghadapi pandemik COVID-19 sejajar dengan niat asal ucapan tersebut.

OBJEKTIF KAJIAN

Secara khusus, makalah ini mempunyai dua objektif kajian, iaitu;

- i. mengenal pasti aspek daya ujaran dalam perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19, dan
- ii. menganalisis bentuk daya ujaran dalam perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini mengaplikasikan pendekatan kualitatif. Penyelidikan kualitatif memberi tumpuan kepada akibat pelaziman keadaan luaran, cara analisis penghuraian, pencerapan peserta, mengkaji konstruk personal dan kajian kes (Othman Mohamed, 2001, hlm.6). Menurut Sabitha Marican (2009, hlm.11), pendekatan kualitatif memberi fokus terhadap proses dan hasil kajian yang selalunya dipersembahkan dalam bahasa harian serta tidak bergantung pada nombor atau perkiraan statistik dalam memberikan penjelasan terhadap pembolehubah yang dikaji.

Sehubungan dengan itu, pendekatan kualitatif yang diaplikasikan dalam kajian ini ialah analisis tekstual. Kaedah analisis tekstual bersifat deskriptif dilakukan untuk menganalisis wacana perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19. Teknik analisis teks merupakan teknik terpenting dalam penyelidikan kualitatif. Kaedah ini sesuai diterapkan dalam kajian ini terutama bagi menganalisis aspek daya ujaran dalam teks. Berikut ialah enam kaedah analisis tekstual yang akan dilakukan untuk kajian ini, iaitu:

- i. Perancangan kajian
- ii. Pemilihan teks kajian
- iii. Memuat turun teks kajian
- iv. Pembacaan terhadap teks kajian
- v. Pencerakinan dan pelabelan teks kajian
- vi. Penganalisan data teks kajian

BAHAN KAJIAN

Bahan kajian ini merupakan teks perutusan khas YAB Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin Bin Haji Mohd Yassin, Perdana Menteri Malaysia yang dimuat turun menerusi laman sesawang <https://www.pmo.gov.my/2021/02/perutusan-khas-penjelasan-terkini-mengenai-pelaksanaan-proklamasi-darurat/>. Teks ini bertajuk *Penjelasan terkini mengenai pelaksanaan proklamasi darurat dan pemasyhuran Ordinan Darurat dalam menangani pandemik COVID-19*. Perutusan yang disampaikan oleh Perdana Menteri ini telah disiarkan secara langsung ke seluruh negara menerusi saluran televisyen, radio serta media sosial pada 4 Februari 2021, jam 3.30 petang.

Daya Ujaran dalam Perutusan Khas Perdana Menteri

Hasil penelitian pengkaji telah mengenal pasti wujud lima daya ujaran dalam perutusan khas Perdana Menteri berkenaan pandemik COVID-19, iaitu daya ujaran doa, peringatan (amaran), suruhan, pernyataan, dan ajakan. Sebagai Perdana Menteri Malaysia, penyampaian mesej dalam perutusan khas tersebut dilihat bertitik tolak daripada kata ganti nama diri pertama *saya*, iaitu yang merujuk Perdana Menteri Malaysia, Tan Sri Muhyiddin Yassin. Sehubungan itu, terdapat sejumlah 13 kata ganti nama diri pertama *saya* yang merujuk Tan Sri Muhyiddin Yassin yang menjadi penanda kepada bentuk daya ujaran. Berikut dibincangkan satu persatu daya ujaran yang digembleng oleh Muhyiddin Yassin

dalam wacana perutusan khas Perdana Menteri mengenai *Penjelasan terkini mengenai pelaksanaan proklamasi darurat dan pemasyhuran Ordinan Darurat dalam menangani pandemik COVID-19*.

(i) Daya Ujaran Doa

Menurut Asmah Omar (2016, hlm.31), kaedah doa bertujuan untuk mendoakan kebaikan kepada seseorang. Kamus Dewan Edisi Keempat (2016, hlm.358) mendefinisikan *doa* sebagai sebagai permohonan (permintaan) kepada Tuhan. Dalam konteks daya ujaran doa, Perdana Menteri dalam wacana perutusannya ini telah memanfaatkan daya ujaran ini menerusi penggemblengan kata ganti nama diri pertama *saya*. Menerusi contoh (1) dan contoh (2), didapati Perdana Menteri memanfaatkan frasa *Saya doakan...* dan *Saya memanjatkan doa ...* sebagai permulaan penyampaian mesej mengenai COVID-19. Daya ujaran doa ini ditemui pada awal dan akhir perutusan, iaitu beliau mendoakan rakyat di negara ini sentiasa dilindungi daripada jangkitan COVID-19, manakala pada akhir perutusan, sebagai penutup daya ujaran doa turut diselit dengan harapan. Perdana Menteri mendoakan rakyat Malaysia agar menang dalam melawan COVID-19 dan dalam masa yang sama mengharapakan Tuhan dapat melimpahkan rahmat-Nya kepada rakyat di negara ini. Berikut ialah dua contoh data yang dapat dikaitkan dengan daya ujaran doa.

(1) Saya doakan saudara dan saudari sihat wal afiat dan sentiasa dilindungi daripada jangkitan COVID-1.

(2) Saya memanjatkan doa kehadiran Allah SWT semoga matlamat kita untuk menang dalam perang melawan COVID-19 akan dimakbulkan Allah SWT dan kita semua sentiasa berada di dalam limpahan rahmat kasih sayang dan perlindungannya, amin ya rabbal alamin.

(ii) Daya Ujaran Peringatan (amaran)

Dalam bahagian ini, daya ujaran peringatan lazimnya dibincangkan secara bersilih ganti dengan aspek bahasa yang menjurus amaran. Dalam kajian analisis wacana kritis, Fairclough (1989, hlm.129) turut menyenaraikan amaran (*warning*) sebagai satu daripada daya ujaran. Daya ujaran peringatan atau amaran mempunyai tujuan yang serius dan tidak digunakan sewenang-wenangnya oleh pewacana dalam sesuatu ucapan. Menurut Kamus Dewan Edisi Keempat (2016, hlm.43), *amaran* merupakan perintah, suruhan atau peringatan (yang keras). Hasil penelitian dalam data kajian, daya ujaran peringatan atau amaran dikenal pasti wujud dalam wacana perutusan khas Perdana Menteri mengenai COVID-19. Keadaan ini bersesuaian dengan mesej atau perkara yang diperkatakan oleh Perdana Menteri, iaitu berkaitan bahaya ancaman pandemik COVID-19 dan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) yang dikuatkuasakan kepada seluruh rakyat Malaysia.

Peringatan dan amaran wujud dalam perutusan khas Perdana Menteri menerusi frasa dalam contoh (3) *mengingatkan semua pihak* (supaya berhenti melemparkan tohmahan) dan dalam contoh (4) *Saya ingin mengingatkan* (kerajaan tidak akan teragak-agak untuk mengambil tindakan tegas) kepada pihak-pihak tertentu supaya tidak melakukan tindakan yang menyalahi undang-undang. Selain itu, dalam contoh (5) didapati beliau juga memanfaatkan kata larangan jangan, iaitu menerusi frasa *... jangan paksa pekerja yang sedang menjalani kuarantin* (untuk datang bekerja). Penggemblengan daya ujaran peringatan dalam wacana perutusan Perdana Menteri ini dapat diteliti dalam tiga contoh berikut.

(3) Saya juga ingin mengambil kesempatan ini untuk mengingatkan semua pihak supaya berhenti melemparkan tohmahan yang tidak berasas terhadap keprihatinan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Padukan Baginda Yang Di-Pertuan Agong dalam memperkenankan Proklamasi Darurat.

(4) Saya ingin mengingatkan bahawa kerajaan tidak akan teragak-agak untuk mengambil tindakan tegas ke atas mana-mana pihak yang melanggar peraturan atau SOP yang sedang berkuatkuasa.

(5) Majikan jangan paksa pekerja yang sedang menjalani kuarantin untuk datang bekerja kerana ini akan membahayakan semua orang. Jangkitan kepada orang lain boleh berlaku sekiranya mereka juga didapati positif COVID-19.

Menerusi contoh (3), Perdana Menteri telah memberi peringatan keras kepada pihak-pihak tertentu supaya berhenti melemparkan tohmahan kepada Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang Di-Pertuan Agong dalam memperkenankan Proklamasi Darurat. Dalam hal ini, jika seseorang itu mempertikai keputusan yang telah dibuat oleh Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang Di-Pertuan Agong dalam memperkenankan Proklamasi Darurat, maka seseorang itu telah dianggap menderhaka. Dalam contoh (4), ketegasan beliau sebagai Perdana Menteri dalam menangani pandemik COVID-19 dilihat menerusi pemanfaatan kata ganti nama diri pertama *saya*, iaitu beliau dilihat lebih bertegas dalam hal yang melibatkan penguatkuasaan SOP yang telah ditetapkan oleh pihak kerajaan dengan cara mengambil tindakan tegas kepada mereka yang ingkar. Di samping itu, beliau melarang majikan yang memaksa pekerja yang sedang menjalani kuarantin untuk datang bekerja kerana tindakan tersebut membahayakan semua orang. Penggembleran daya ujaran peringatan (amaran) dalam perutusan khas Perdana Menteri berkaitan COVID-19 sememangnya amat wajar kerana wabak pandemik COVID-19 merupakan masalah kesihatan yang paling utama di Malaysia.

(iii) Daya Ujaran Suruhan

Daya ujaran suruhan turut digembler dalam wacana perutusan Perdana Menteri mengenai COVID-19. Menurut Asmah Omar (2016, hlm.35), ayat yang mendukung makna suruhan ini ialah ayat suruhan atau perintah yang bermula dengan kata kerja suruhan atau perintah. Menurut Asmah Omar (2015, hlm.448-449) perintah memerlukan gerak balas yang berupa tindakan dan secara amnya ditujukan kepada orang kedua serta turut ditujukan kepada orang pertama dan ketiga. Dalam konteks wacana perutusan khas Perdana Menteri, kebanyakan perintah ditujukan kepada orang ketiga, iaitu rakyat. Daya ujaran suruhan yang juga bersifat arahan ini dapat diteliti menerusi contoh-contoh berikut.

(6) Saya memberi penekanan kepada aspek pematuhan SOP di kilang-kilang, di tapak-tapak pembinaan, di tempat penginapan pekerja dan di tempat kerja.

(7) Saya juga telah mengarahkan anggota RELA yang berjumlah lebih 3 juta orang di seluruh negara untuk membantu tugas penguatkuasaan SOP di premis-premis perniagaan dan tempat awam.

(8) Saya telah mengarahkan pihak berkuasa agar menggunakan pelbagai kemudahan termasuk fasiliti, kesihatan awam dan swasta, stadium, pusat konvensyen, dewan orang ramai serta universiti sebagai pusat vaksinasi.

Penyerlahan daya ujaran suruhan dapat diteliti dalam contoh (6) hingga contoh (8) yang dimulakan dengan ganti nama pertama *saya* yang merujuk dirinya sebagai Perdana Menteri, iaitu ketua kerajaan yang mempunyai kuasa menyuruh dan mengarahkan rakyat supaya bertindak dalam menangani pandemik yang telah melanda seluruh dunia. Dalam contoh (6), didapati Perdana Menteri menekankan perintah untuk mematuhi penjagaan SOP di sektor pekerjaan yang merangkumi kilang, tapak pembinaan, dan termasuk juga di tempat penginapan para pekerja. Arahan tersebut wajib diikuti oleh majikan dan pekerja bagi mengelakkan kluster tempat kerja terus menjadi punca bertambahnya kes COVID-10 di negara kita.

Memandangkan penguatkuasaan SOP sangat penting dalam usaha mengatasi penularan virus COVID-19, sebagai Perdana Menteri ketegasan beliau dapat dilihat dalam contoh (7), iaitu telah mengarahkan anggota RELA yang berjumlah lebih 3 juta orang di seluruh negara untuk turut membantu penguatkuasaan SOP di premis-premis perniagaan dan tempat awam. Dalam contoh (8)

pula, Perdana Menteri telah mengarahkan pihak berkuasa menggunakan pelbagai kemudahan yang sedia ada seperti pusat kesihatan awam dan swasta, stadium, pusat konvensyen, dewan orang ramai serta universiti sebagai pusat vaksinasi bagi memudahkan dan mempercepat pemberian vaksin kepada rakyat. Arahan ini telah dilaksanakan apabila bertambahnya Pusat Pemberian Vaksin (PPV) di setiap negeri. Ternyata, daya ujaran merupakan satu daripada aspek bahasa yang berperanan penting dalam penyampaian arahan bagi seseorang pemimpin.

(iv) Daya Ujaran Pernyataan

Daya ujaran pernyataan berkaitan pemberitahuan atau pemakluman tentang sesuatu perkara. Oleh itu, daya ujaran jenis ini lazimnya wujud dalam kebanyakan ucapan yang disampaikan oleh para pemimpin, khususnya yang membicarakan perihal aspek kemasyarakatan dan hal ehwal negara. Menurut Asmah Omar (2015, hlm.432-433), kaedah pernyataan berkaitan pengungkapan fikiran untuk menyatakan atau memberi maklumat tentang sesuatu keadaan, peristiwa, sifat dan sebagainya. Berdasarkan pendefinisian tersebut, maka daya ujaran pernyataan telah dikenal pasti wujud dalam perutusan khas Perdana Menteri dalam menangani COVID-19. Hal ini dapat diteliti dalam contoh yang disenaraikan berikut.

(9) Untuk itu, bermula 13 Januari yang lalu, Kerajaan telah mengumumkan pelaksanaan Perintah Kawalan Pergerakan atau PKP di enam buah negeri iaitu Pulau Pinang, Selangor, Wilayah Persekutuan, Melaka, Johor dan Sabah. Pada 22 Januari, PKP ini diperluaskan ke enam buah negeri yang lain, iaitu Perak, Kedah, Perlis, Negeri Sembilan, Pahang dan Terengganu.

(10) Pelaksanaan PKP ini telah menghasilkan kesan yang positif di beberapa buah negeri seperti Kelantan, Kedah, Terengganu dan Pahang yang mula menunjukkan trend jumlah kes harian baharu yang semakin melandai.

(11) Jangkitan kepada orang lain boleh berlaku sekiranya mereka juga didapati positif COVID-19.

Berdasarkan contoh (9) hingga contoh (10), didapati pewacana, iaitu Muhyiddin Yassin membuat kenyataan dalam perutusan khas beliau tentang maklumat pelaksanaan PKP di enam buah negeri yang terlibat dengan peningkatan kes COVID-19, iaitu Pulau Pinang, Selangor, Wilayah Persekutuan, Melaka, Johor dan Sabah yang bermula pada 13 Januari, manakala enam negeri lagi pada 22 Januari. Perdana Menteri telah memaklumkan bahawa pelaksanaan PKP telah menghasilkan kesan yang positif di beberapa buah negeri seperti Kelantan, Kedah, Terengganu dan Pahang yang mula menunjukkan trend jumlah kes harian baharu yang semakin melandai. Hal ini dapat dilihat dalam contoh (10). Di samping itu, beliau juga memaklumkan kepada rakyat yang mendengar perutusan khas tersebut bahawa jangkitan COVID-19 boleh berlaku kepada orang lain sekiranya seseorang itu didapati positif COVID-19. Berikut dibincangkan daya ujaran terakhir yang wujud dalam perutusan khas Perdana Menteri berkaitan COVID-19, iaitu daya ujaran ajakan.

(v) Daya Ujaran Ajakan

Penyerlahan daya ujaran ajakan turut digembleng dalam wacana perutusan Perdana Menteri. Menurut Asmah Omar (2016, hlm.37), kaedah ajakan berkaitan mengajak sasaran menuju ke matlamat yang dirancangkan seperti penggunaan kata ajakan *mari* atau *marilah*. Berdasarkan contoh (12) dan contoh (13), daya ujaran ajakan dapat dikenal pasti menerusi data yang mengandungi kata yang sinonim dengan kata ajakan, iaitu *undang* dan *seru*. Berikut ialah perbincangan berkaitan kedua-dua daya ujaran tersebut.

(12) Saya telah mengundang semua Menteri Besar dan Ketua Menteri untuk menghadiri Sidang Khas Majlis Keselamatan Negara Mengenai Pengurusan COVID-19 yang diadakan tiga kali seminggu.

(13) Saya menyeru pihak industri dan orang ramai supaya mematuhi SOP yang ditetapkan.

Dalam contoh (12), Perdana Menteri telah mengajak semua Menteri Besar dan Ketua Menteri untuk menghadiri Sidang Khas Majlis Keselamatan Negara mengenai COVID-19. Perkara yang ditegaskan dalam kata ganti nama diri pertama *saya* ini menunjukkan bahawa Perdana Menteri telah mengetepikan ideologi politik dengan mengajak semua Menteri Besar dan Ketua sama termasuk dari negeri yang diperintah pembangkang untuk bersama-sama mencari titik penyelesaian dalam isu COVID-19. Hal yang sama juga dapat diteliti dalam contoh (13) yang bermula dengan kata ganti nama *saya* yang menunjukkan bahawa Perdana Menteri telah mengajak semua pihak industri serta orang ramai supaya mematuhi SOP yang telah ditetapkan. Hal ini bagi memastikan kes COVID-19 di negara kita dapat dikurangkan.

KESIMPULAN

Kajian ini telah mengetengahkan pengemblengan daya ujaran dalam wacana perutusan khas yang disampaikan oleh Perdana Menteri Malaysia yang bertajuk *Penjelasan terkini mengenai pelaksanaan proklamasi darurat dan pampasyuran Ordinan Darurat dalam menangani pandemik COVID-19*. Pengemblengan unsur nahuan ini dilihat sangat menonjol dalam wacana perutusan Perdana Menteri mengenai COVID-19 ini agar maklumat tersebut dapat disampaikan kepada rakyat secara terus. Oleh yang demikian, lima jenis daya ujaran yang telah dimanfaatkan oleh pewacana ini secara tidak langsung membantu penyampaian maklumat mengenai COVID-19 secara jelas kepada rakyat jelata tanpa mengira umur, jantina atau bangsa. Ternyata, menerusi daya ujaran kita dapat menafsir sikap dan tingkah laku seseorang pemimpin dalam menangani sesuatu isu yang berlaku dalam negara. Dari aspek binaan wacana teks perutusan pula, daya ujaran telah menjelaskan keseluruhan mesej, pemikiran dan nilai-nilai kepimpinan seseorang pemimpin itu.

RUJUKAN

- Ab. Razak Ab. Karim. (2000). Bentuk strategi komunikasi masyarakat Melayu: Satu analisis berdasarkan warkah Melayu lama. *Jurnal Dewan Bahasa*. 44, 797-808.
- Abd Ganing Laengkang, Ab Razak Ab Karim dan Rohaidah Haron. (2020). Lakuan bahasa janji dan ekspresi: Kajian terhadap ucapan lisan Tun Dr. Mahathir dalam isu 1MDB. *INSANIAH: Online Journal of Language, Communication and Humanities*. 3(2), 73-89.
- Aminnudin Saimon, Lisa Licson, Nur Aisyah Mohamad Taufek, Siti Hajar Japar & Siti Nor Asmira Razali. (2021). Lakuan bahasa arahan dalam teks ucapan Perdana Menteri berkaitan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP). *Pendeta Journal of Malay Language, Education and Literature*. 12(1), 63-77.
- Asmah Omar. (2015). *Nahu Melayu Mutakhir*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Omar. (2016). *Bahasa Iklan Perniagaan Satu Kajian Bahasa Retorik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Fairclough, Norman. (1989). *Language And Power*. Second edition, London: Longman.
- Idris Aman (2008) Bahasa dan Kuasa: Analisis wacana Barisan Nasional dalam Pilihan Raya Umum Malaysia Ke-11. *Akademika*, 72(1), 69-96.
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2016). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Othman Mohamed. (2001). *Penulisan Tesis Dalam Bidang Sains Sosial Terapan*. Serdang: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Oxford Concise Dictionary Of Linguistics Third Edition. (2014). Oxford: Oxford University Press.
- Pejabat Perdana Menteri. (2021). *Penjelasan terkini mengenai pelaksanaan proklamasi darurat dan pampasyuran Ordinan Darurat dalam menangani pandemik COVID-19*. Retrived From <https://www.pmo.gov.my/2021/02/perutusan-khas-penjelasan-terkini-mengenai-pelaksanaan-proklamasi-darurat/>.
- Sabitha Marican. (2009). *Penyelidikan Sains Sosial Pendekatan Pragmatik*. Kuala Lumpur: Percetakan Naz Sdn. Bhd.